

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมปี พ.ศ. 2545 ในมาตรา 10 วรรคสองและวรรคสาม กล่าวไว้ว่า (การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าว มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับ สิ่งอำนวยความสะดวก เชื้อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง) อีกทั้งเป็นการจัดการศึกษาที่ทำให้เด็กพิการได้เรียนรู้ในสถานศึกษา ใกล้บ้าน ได้มีความอบอุ่นภายในครอบครัว ชุมชน สังคมของคนเอง

เพื่อความสะดวกในการวางกรอบนโยบายและแนวทางปฏิบัติให้ชัดเจนและเหมาะสม ตามนัยของพระราชบัญญัติฉบับนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2543 : 21) จึงได้จำแนกประเภทผู้พิการ ไว้ 9 ประเภท คือ 1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น 2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกายหรือสุขภาพ 5) บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ 6) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา 7) บุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ 8) บุคคลออทิสติก 9) บุคคลพิการซ้อน และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2544 : 5) ได้มีนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ โดยยึดหลักการสิทธิมนุษยชน คือ 1) การจัดการศึกษาแบบให้เปล่า (Availability) 2) การจัดการศึกษาที่ทุกคนเข้าถึงได้ (Accessibility) 3) การศึกษาที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ (Acceptability) 4) การศึกษาที่สามารถปรับให้เหมาะสมกับผู้เรียน (Adaptability) โดยจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปในชั้นเรียน โดยอาศัยแนวคิดที่ว่า "การที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษจำเป็นต้องได้รับโอกาสเข้าเรียนร่วมกับเด็กทั่วไป โดยได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากบุคลากรในโรงเรียน

ทุกฝ่าย ให้สามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ ความจำเป็นทางร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ สติปัญญาและการเรียนรู้” ซึ่งแนวคิดนี้ได้นำมา ปฏิบัติและเรียกว่า การเรียนร่วม เพื่อให้เด็กทุกคนไม่ว่าจะเป็นเด็กปกติหรือเด็กพิเศษ ทุกคน ได้รับโอกาสและสิทธิที่จะเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน การจัดการแบบเรียนร่วม จึงเป็น การจัดให้ เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กของโรงเรียนทั่วไป เพื่อให้มีความสามารถ ความรู้ และทักษะในการดำรงชีวิต อยู่ในครอบครัวและสังคมได้อย่างเป็นสุขและมีคุณค่า (สมพร หวานเสร็จ. 2543 : 2)

ดังนั้น การจัดการเรียนร่วมจึงเป็นกระบวนการจัดการศึกษาที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อเด็กพิการทุกคนและครอบครัวของเด็กพิการด้วย และสะท้อนประโยชน์ด้านสังคมอันดีของ ประเทศได้ต่อไปอีกด้วย และขณะนี้ ปี 2548 มีเด็กพิการวัยเรียน (0-18 ปี) จำนวน 304,681 คน (เทคนิคประมาณการตามเกณฑ์ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ คือ ร้อยละ 1.8 ของจำนวนประชากรเด็กไทยวัยเรียน ซึ่งปี 2548 มีจำนวน 16,926,736 คน) และจากนโยบาย กระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้เสนอคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2542 ประกาศว่า เด็กพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน ทำให้ในปีการศึกษา 2548 มีจำนวนเด็กพิการ ทั้ง 9 ประเภทได้เรียนร่วมกระจายอยู่ในโรงเรียนทั่วไป จำนวน 238,479 คน ใน 21,959 โรงเรียน ซึ่งเป็นผลงานด้านเชิงปริมาณ แต่ในด้านคุณภาพการพัฒนาเด็กพิการเรียนร่วม ยังมีปัญหาอยู่เนืองนิตย์ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ ได้พยายามขจัดปัญหาดังกล่าวโดยได้ร่วมกับคณะกรรมการกองทุนการศึกษา สำหรับคนพิการ จัดสรรเงินทุนการศึกษาสำหรับคนพิการ จัดสรรเงินกองทุนการศึกษาสำหรับ คนพิการ (มาจากเงินสลากปกติ จัดทำโครงการโรงเรียนเอกชนนำจัดการเรียนร่วม ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 390 โรงเรียน (1 อำเภอ 1 โรงเรียน) ในปีการศึกษา 2547 และได้เสนอขอ เงินตลาดแบบพิเศษ เลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว จัดทำโครงการดังกล่าวต่อเนื่อง และขยายปริมาณ เป็น 2,000 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2548 ทำให้สามารถพัฒนาครูในศูนย์การศึกษาพิเศษและใน โรงเรียนจัดการเรียนร่วมดังกล่าว ได้จัดระบบวิธีการสอนและพัฒนาเด็กพิการที่เรียนร่วมอย่าง เป็นระบบด้วยการประเมิน ถัดกรอง วินิจฉัยเด็กพิการและจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) กับแผนการสอนเฉพาะบุคคล (MP) ตลอดจนจัดระบบสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และความช่วยเหลืออื่นใดที่เหมาะสม กับระดับและประเภทความพิการของเด็กแต่ละคนได้อย่าง ต่อเนื่อง

จากการศึกษาสภาพการบริหารงานการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีการปฏิบัติตามแนวทางการจัดการศึกษแบบเรียนร่วมที่ชัดเจนและเหมาะสม ทั้งด้านสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน การจัดการเรียนการสอน หลักสูตร การจัดกิจกรรม การวัดผลและประเมินผล และสิ่งอำนวยความสะดวก อีกทั้งยังขาดการนิเทศ ติดตามและประเมินผลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอีกด้วย (กองการศึกษาเพื่อคนพิการ. 2542 : 20) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้มีนโยบายให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่าง ๆ

รับสมัครและคัดเลือก โรงเรียนที่มีความพร้อมที่จะเป็นแกนนำในการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ เรียกว่า “โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม” โดยให้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการ (School Based Management : SBM) ยึดหลักการจัดการตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ภายใต้การนิเทศกำกับติดตามของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของจังหวัดต่างๆ และสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด

โครงสร้างซีท (SEAT Framework) เป็นหลักการบริหารจัดการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่มีการเตรียมความพร้อม ทั้งเด็กพิการหรือที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษา และเด็กปกติทั่วไป มีการเตรียมพร้อมด้านบุคลากร (S-Students) และการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน (E-Environment) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม (A-Activities) รวมไปถึงมีนโยบายสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนและจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ หรือความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องต่อความต้องการจำเป็นทางการศึกษา (T-tools) ของนักเรียน

ในปีการศึกษา 2547 จังหวัดมหาสารคามมีโรงเรียนที่ได้รับเลือกให้เป็นโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม จำนวน 2 โรงเรียน ปีการศึกษา 2548 จังหวัดมหาสารคามมีโรงเรียนที่ได้รับเลือกเป็น โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม จำนวน 15 โรงเรียน และในปีการศึกษา 2549 จังหวัดมหาสารคามมีโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนเรียนร่วม จำนวน 255 โรงเรียนแสดงให้เห็นว่า มีโรงเรียนที่สนใจเข้าร่วมโครงการ โรงเรียนเรียนร่วมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 และเขต 2 เพิ่มมากขึ้น ฉะนั้นสภาพ การจัดการเรียนร่วม จึงควรได้รับการศึกษาวิจัย เพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 และเขต 2 และโรงเรียนในสังกัด รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงยกระดับงาน การจัดการเรียนร่วมให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า ในโรงเรียนเรียนร่วมที่ใช้การบริหารจัดการโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) จำนวน 4 องค์กรประกอบ คือ นักเรียน

(S-Students) สภาพแวดล้อม (E-Environment) กิจกรรมการเรียนการสอน (A-Activities) เครื่องมือ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก (T-tools) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 และ เขต 2 มีสภาพการจัดการเรียนร่วมทั้ง 4 องค์ประกอบ ของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการอยู่ในระดับใด และเพื่อเปรียบเทียบสภาพ การจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีทของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบ โครงการที่มี ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนร่วม การผ่านการอบรม และการได้รับอุปถัมภ์การศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วม ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น ให้ผู้บริหารการศึกษาในการพัฒนาการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 และเขต 2 ตามโครงสร้าง SEAT ทั้งโดยรวมและรายด้านจากความคิดเห็น
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมตามโครงสร้าง SEAT ทั้งโดยรวมและรายด้าน จากความคิดเห็นของข้าราชการครูตามความแตกต่างในด้าน ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนร่วม การผ่านการอบรม และการได้รับอุปถัมภ์การศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วม
3. เพื่อศึกษาความต้องการการสนับสนุนจากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด มหาสารคาม เพื่อเพิ่มระดับการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมใน โรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 และเขต 2

สมมุติฐานการวิจัย

ข้าราชการครูในโรงเรียนเรียนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 และ เขต 2 ที่มีความแตกต่างกันในด้านประสิทธิภาพในการจัดการเรียนร่วม การผ่านการอบรมและการได้รับอุปถัมภ์การศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับ การดำเนินงานการจัดการเรียนร่วม แตกต่างกันทั้ง โดยรวมและรายด้าน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนเรียนร่วม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคาม เขต 1 และเขต 2 ตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) กรอบ แนวคิด ที่ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการวิจัย ได้จากนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษและการจัดการเรียนร่วม ซึ่งได้กำหนด แนวทางในการบริหารจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีท (เบญจฯ ชลธารินทร์, 2547 : 35) มีดังนี้

1. ด้านนักเรียน (S-Students)
2. ด้านสภาพแวดล้อม (E-Environment)
3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (A-Activities)
4. ด้านเครื่องมือ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก (T-tools)

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบ การ จัดการเรียนร่วมใน โรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 และ เขต 2 จำนวน 510 คน ในจำนวน 255 โรงเรียนรวม 13 อำเภอ

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจาก โรงเรียน เรียนร่วมทั้งหมดที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 และเขต 2 จำนวนทั้งหมด 255 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงและกำหนดขนาดของ กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan โดยเลือกโรงเรียนเรียนร่วมที่มีจำนวนเด็กพิการเรียนร่วม มากที่สุดลงมาตามลำดับ ได้โรงเรียน จำนวน 154 โรงเรียน แบ่งเป็น ผู้บริหาร โรงเรียนละ 1 คน รวม 154 คน และครูผู้รับผิดชอบโครงการเรียนร่วม โรงเรียนละ 1 คน รวม 154 คน รวมทั้งสิ้น 308 คน

3. ตัวแปรอิสระ คือ สถานะของผู้ตอบแบบสอบถามและสถานภาพทั่วไปของกรจัดการเรียนร่วม ดังนี้

- 3.1 ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนร่วม
- 3.2 การผ่านการอบรม
- 3.3 การได้รับคู่มือการศึกษา

4. **ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วม : ศึกษาตามรูปแบบของโครงสร้างซีท (SEAT Framework) ทั้ง 4 ด้าน**

- 4.1 ด้านนักเรียน (S-Students)
- 4.2 ด้านสภาพแวดล้อม (E-Environment)
- 4.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (A-Activities)
- 4.4 ด้านเครื่องมือสื่อสิ่งอำนวยความสะดวก (T-tools)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **การจัดการเรียนร่วม** หมายถึง การจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติในจังหวัดมหาสารคาม
2. **การผ่านการอบรม** หมายถึง การได้รับปริญญาตรีทางการศึกษาพิเศษหรือการได้รับวุฒิบัตรผ่านการอบรมครูการศึกษาพิเศษตามหลักสูตรที่ ก.ศ.ศ. รับรองหรือผ่านการอบรมการจัดการศึกษาสำหรับเด็กเรียนร่วม
3. **อุปกรณ์การศึกษา** หมายถึง เอกสารที่ใช้แทนจำนวนเงินอุดหนุนเพื่อนำไปปรับหรือซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา
4. **โรงเรียนเรียนร่วม** หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ 9 ประเภท ได้เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ
5. **ผู้บริหารโรงเรียน** หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ในโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมในโรงเรียน ตั้งกีดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 และเขต 2
6. **ครูผู้รับผิดชอบโครงการ** หมายถึง ครูผู้สอนที่รับผิดชอบโครงการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนเรียนร่วม ตั้งกีดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 และเขต 2
7. **ข้าราชการครู** หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้รับผิดชอบโครงการ โรงเรียนเรียนร่วมที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้
8. **เด็กที่มีความต้องการพิเศษ** หมายถึง เด็กพิการ 9 ประเภทตามพระราชบัญญัติของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ 1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น 2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ 5) บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ 6) บุคคลที่มีความ

บุคคลหรือหน่วยงานบุคคลและภาษา 7) บุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ 8) บุคคล
ออทิสติก และ 9) บุคคลพิการซ้อน

9. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม
เขต 1 และเขต 2

10. โครงสร้างซีท (SEAT) หมายถึง นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษและการจัดการเรียนร่วม ที่ได้กำหนดเป็นแนวทางในการ
บริหารจัดการเรียนร่วม ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านนักเรียน, ด้านสภาพแวดล้อม, ด้านกิจกรรม
การเรียน การสอน, ด้านเครื่องมือ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อเสนอแนะสำหรับฝ่ายบริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1
และเขต 2 เพื่อนำข้อมูลนำไปปรับปรุงพัฒนาโครงการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนในสังกัด
2. เป็นข้อเสนอแนะสำหรับ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบโครงการจัดการ
เรียนร่วม นำไปใช้พัฒนางานวิจัยต่าง ๆ ตามโครงสร้างซีท
3. ได้เครื่องมือในกรณีประเมิน โครงการเรียนร่วมที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ
นำไปทดลองใช้ และผ่านกระบวนการวิจัย สามารถให้บุคคลอื่นๆ นำไปใช้ได้ตาม
วัตถุประสงค์ต่อไป
4. เป็นข้อเสนอแนะสำหรับศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดมหาสารคาม นำไป
วางแผนให้การสนับสนุนโรงเรียนเรียนร่วม เพื่อเพิ่มระดับการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมใน
ทุกโรงเรียน